

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Kuvia, kieltä ja konstruktioita

Antti Leino (antti.leino@cs.helsinki.fi)
FiCLA:n laivaseminaari 13.10.2007

Suomen Heraldinen Seura

Kotimaisten kielten tutkimuskeskus

Heraldiikka

- Kuvallinen tunnusjärjestelmä
 - Syntyi n. 1100-luvulla
 - Kilvelle, lippuun tms. maalattuja kuvia
- Systematisoitui 1200-luvulla
 - Värit
 - Kuvioiden asettelu kilvelle
 - Vaakunoiden yhdistäminen
- Vaakuna esitettävissä yhtäpitävästi sekä kuvana että sanallisena selityksenä

Yksi vaakuna, kaksi esitystapaa

- Sudenhammaskoron vastalohkoisesti punaiseen ja hopeaan jakaman kilven yläkentässä hopeinen pyörärästi

(Sahalahden kappeliseurakunta)

Mikä tekee vaakunan?

- Rakenne
 - Ajateltavissa syntaktiseksi
 - Semantiikka sirpaleista – samaan tapaan kuin nimissä
 - Rakenne esitettävissä konstruktiona
- Mistä rakenne ja siis vaakunamaisuus tulee?
 - Kuvalla rakenne?
 - Tekstin rakenne ohjaa kuvan hahmottamista?
 - Historiallisesti ilmeisesti jälkimmäinen

Mikä tekee vaakunan?

Sivupolku 1200-luvulle

- Ensimmäiset vaakunat ilmestyvät historiaan n. 1150
 - Näyttävät olennaisesti nykyisen kaltaiselta heraldiikalta
 - Kuva-aiheet ja tyyllittely samanlaista kuin aikakauden taiteessa
- Jo alkuvaiheessa ajatus, että samalla henkilöllä aina samanlainen vaakuna
- Vaakunoita merkittiin muistiin

Mikä tekee vaakunan?

Sivupolku 1200-luvulle

- Merkintätavat systematisoituivat 1200-luvun puolivälissä
 - Muistisäännönomaisia kaavoja
 - Lainkäyttö edellytti tarkkuutta
 - Airuiden ammattikunta alkoi kehittyä
- Vaakunaselityksen rakenne ohjasi hahmottamaan vaakunakuvaa

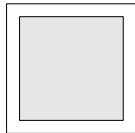
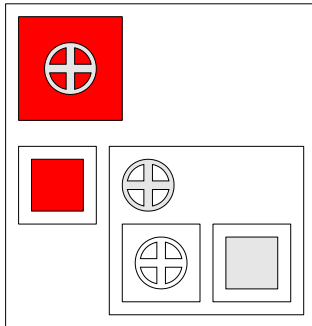
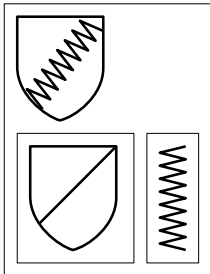

Vaakuna konstruktiona

Syntaktispainotteinen kuvaus

Sahalahden kappeliseurakunta

Vaakuna konstruktiona

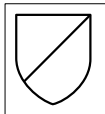
Vaakuna kontekstissaan

Sahalahden kappeliseurakunta

Sahalahden kunta

Kristillisuus

Vaakuna konstruktiona

- Mutta konstruktiohan on merkki
 - Muodon ja merkityksen yhteenliittymä

- Missä siis merkitys?

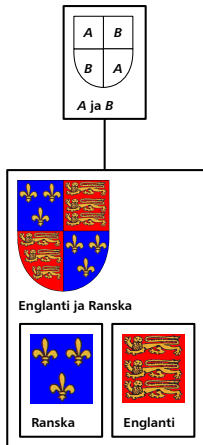
- Äskeisistä kuvista jätetty enimmäkseen pois
 - Koko vaakuna on proprinen: merkitys merkityksetön, pääsisältönä tarkoite
 - Semanttinen sisältö sirpaleista ja häilyvää, kuten nimissäkin
 - Sitäkin silti on
 - sudenhammaskoro, pyörärästi

Vaakuna konstruktiona

Merkitystä mukana

- Henrik IV:n vaakuna
 - 'Englannin ja Ranskan kuningas'
 - 'Ranska vanhempi (ja siis arvokkaampi) valtakunta'
- Osilla selvää semanttista sisältöä
- Taustalla yleisempi konstruktio

Lopuksi

- Heraldikka on kielenkaltainen järjestelmä
 - 'Syntaksi'
 - Semanttista sisältöä
- Yksinkertaisempi kuin kieli
- Synty jollakin tarkkuudella tunnettu
- Olennaista kielen ja kuvan välinen vuorovaikutus

Kiitos

Vihreään ja hopeaan
lohkoisella kilvellä
vuorovärinen,
punavaruksinen hyypiö.
Kypäränpeite ja lakipunos
vihreää ja hopeaa,
kypäränkoristeena vihreään
ja hopeaan lohkaistu
siipipari.

